

www.maridalsspillet.no - billetter på ticketco.no

MARIDALSSPILLET

Presenterer

SVARTEDAUEN

En ny musikal med musikk av Wolfgang Plagge

11. – 16. august

Regi og bearbeidelse: Håvard Eikeseth & June Baltzersen

originalmanus Carl Fr. Engelstad

SVARTEDAUEN

ORIGINALMANUS

CARL FREDRIK ENGELSTAD

MUSIKK AV

WOLFGANG PLAGGE

MANUS BEARBEIDET AV

JUNE ELISABETH BALTZERSEN

HÅVARD EIKESETH

SANGTEKSTER

JUNE ELISABETH BALTZERSEN

HÅVARD EIKESETH

ROLLELISTE

SIGRUNN - SOLVEIG ANDSNES

MARIT - SILJE HAGRIM DAHL

JON - JAKOB HETLAND

SIRA LARS - ØYVIND BOYE LØVOLD

TORDIS - HILDE LYRÅN

KNUT RASK - SONDRÉ KROGTOFT LARSEN

ARNE ASLAKSSON - PAUL OTTAR HAGA

KARAKTERER

SIGRUNN SVEINSDATTER - BONDE PÅ TØMTE GÅRD.

MARIT OGMUNSDATTER - SIGRUNN SIN DATTER.

JON KOLBJØRNSSON - BONDE PÅ BREKKE GÅRD. SØSKENBARNET TIL MARIT.

SIRA LARS - PREST I MARGARETADALEN.

TORDIS - STYRER HUSET FOR PRESTEN.

KNUT RASK - PROSTENS ÅRMANN.

ARNE ASLAKSSON - PROST TIL MARIAKIRKEN OG RIKETS KANSLER.

KNEKTER**BØNDER**

SCENE 1 - PROLOG

Barnedåp i Margaretakirken. BØNDENE i dalen er samlet.

SIRA LARS
"Marit" skal barnet hete, etter
"St. Margaretha", hun som kirken
her er vigslet til og hele dalen
vår er oppkalt etter.

SIRA LARS (cont'd)
Den Hellige Margaretha viste oss at
den største kjærligheten er å
glemme seg selv og be for alle som
lider, enda om en selv har det
vondt.

SIRA LARS døper barnet.

SIRA LARS (cont'd)
Jeg døper deg i Faderens, Sønnens
og Den Hellige Ånds navn. Gud
velsigne deg og være med deg
alltid. Marit Ogmundsdatter. Amen.

BØNDER
Amen.

SIRA LARS
Gå med fred.

MUSIKK mens vi ser BØNDENE gratulere SIGRUNN og OGMUND på
vei ut av kirken.

SCENE 2 - UNGE MARIT OG JON

Vi ser UNGE JON og UNGE MARIT komme løpende. De leker og ler. Vi skjønner at det har gått litt tid.

JON
Marit, vent!

MARIT
Du klarer ikke å ta meg, Jon!

JON
Jo! Jeg er mye raskere enn deg!

MARIT
Nei, det er du ikke!

JON
Det er jeg vel! Tok deg, ha ha!

MARIT
Vent, Jon! Jeg må si deg noe.

JON
Hva er det?

JON kommer nærmere.

MARIT
Jo, jeg tenkte bare at... TOK DEG!

JON
Det er er ikke lov, det er juks!

MARIT
Jeg juksa ikke. Jeg lurte deg bare!

SIGRUNN får øye på JON og MARIT.

SIGRUNN
Marit, nå er det leggetid.

SIGRUNN (cont'd)
Hei, Jon!

JON
Hei, Sigrunn.

SIGRUNN
Du får komme deg hjem før det blir
mørkt.

JON
Jada, jeg tar snarveien gjennom
skogen!

SIGRUNN
Vær forsiktig, da. Og hils hjem til
Brekke.

JON
Hvorfor det?

SIGRUNN
Fordi jeg sier det.

JON
Ja, vel. Hadet, Marit!

MARIT
Hadet, Jon!

SIGRUNN
Du, kom hit. Alltid leker dere så
sent. Nå må du i seng, vesle Marit-
jenta mi.

MARIT
Men vi må jo si natta til pappa
først? Det gjør vi jo alltid.

SIGRUNN
Selvfølgelig.

De setter seg på trappen og ser opp mot himmelen.

MARIT

Natta, pappa. Sov godt i himmelen.

SIGRUNN

God natt, Ogmund. Min elskede.

MARIT legger hodet sitt i fanget på SIGRUNN.

SIGRUNN (cont'd)

MIN LILLE FUGL MED HJERTE AV GULL.
HVIL DINE VINGER I KVELD
SE, SOLEN BUKKER ÆRBØDIG FOR MÅNEN,
OG KYSSER DAGEN FARVEL.

ET STILLE VINDPUST BRES OVER ÅKER'N
OG HVISKER GOD NATT OVER LANDET.
MENS EN TRETOPP KILER HIMMELEN
SOM SPEILES I MARIDALSVANNET.

VÆR IKKE REDD FOR MØRKET I NATTEN
FOR STJERNENE BÆRER DEG FREM,
GJENNOM PORTEN TIL DRØMMELANDET,
DER ER DU FRI, LILLE VENN.

SIGRUNN bærer MARIT ut. En litt eldre MARIT kommer inn med to venninner og leker.

JENTE 1

Marit og Jon er kjærestere!

UNGE MARIT

Det er vi ikke!

JENTE 2

Det er dere vel!

JENTE 1 + 2

Kjærestepar, kjærestepar,
kjærestepar.

MARIT

Samma det, vel.

JENTE 1 + 2

Hadet, Marit!

JENTENE løper ut, MARIT igjen alene.

UNGE MARIT
OM LITT VIL DU MYSE MOT SOLSTRÅLENE
OG SPRE VINGENE DINE PÅ NY
MOT DAGEN SOM VENTER PÅ ANDRE SIDEN
FLY, LILLE FUGLEN MIN, FLY...

MIN LILLE FUGL MED HJERTE AV GULL.
HVIL DINE VINGER I KVELD
SE, SOLEN BUKKER ÆRBØDIG FOR MÅNEN,
OG KYSSER DAGEN FARVEL.

SCENE 3A - MARKEDSDAG

Markedsdag. Vi er i nåtid.

Latter, skrik og skrål, enkel dans. Folk er glade, og det er fint i Maridalen.

BØNDER
HEI, JA!
HEI, JA!
HEI, JA!

SIRA LARS og TORDIS kommer til syne. TORDIS tegner ned på et notatark mens SIRA LARS snakker.

SCENE 3B - TORDIS HANDLELISTE

SIRA LARS
Vi trenger brød til nattverden.

TORDIS
(Noterer)
Brød.

SIRA LARS
Og talglys.

TORDIS
Talglys.

SIRA LARS

Ja, nå kommer høstmørket snart.

TORDIS

Ja, det gjør det. Vi trenger notatpapir.

SIRA LARS

Ja. Notatpapir.

TORDIS

Og mer blekk.

SIRA LARS

Allerede? Ja, ja, selvfølgelig. Mer blekk.

TORDIS

Og en ny fjærpenn hadde vært fint.

SIRA LARS

Ja. Det var godt du kom på. Se om du kan få tak i en fra gås eller svane denne gangen, Tordis. Måkefjær er bare så vanskelig å skrive med.

TORDIS

Jeg vet.

SIRA LARS

Noe mer?

Tordis holder opp notatarket og viser frem tegningene hun har laget.

SIRA LARS (cont'd)

(Mumler)

Talglys, notatpapir, blekk, fjærpenn. Hva er det der?

SIRA LARS peker på en av tegningene.

TORDIS

Brød. Du ser vel det.

SIRA LARS

Brød. Ja. Jeg ser det nå. Du tegner ikke så...

TORDIS

Det er min handleliste, det er vel godt nok at jeg forstår den.

SIRA LARS

Selvfølgelig, Tordis. Beklaget. Da har du kontroll. Du vet hvor du finner meg.

Markedsdagen og åpningsnummeret fortsetter.

BØNDER

HEI, JA!

HEI, JA!

HEI, JA!

ALLE i frys.

SCENE 3C - MARIT OG JON FØR PRESTEN

MARIT

Kom nå. La oss få dette overstått.

JON

Du? Vi skulle ikke stikke ned og bade i stedet da? Vannet er deilig.

MARIT

Men vi ble jo enige om at vi skulle gå.

JON

Vi kan svømme om kapp. Første mann til odden.

MARIT

Jon.

JON

Så kan jeg la deg vinne.

MARIT

Særlig.

JON

Det er lov å prøve seg.

MARIT

Tulling.

JON

Men jeg er din tulling.

MARIT

Jeg veit. Hva er det du er så redd for?

JON

Veit ikke.

MARIT

Verden raser ikke sammen, Jon. Det er bare et spørsmål. Ett spørsmål.

JON

Men tenk på svaret hans da.

MARIT

Presten er en god mann. Vi kan snakke med ham.

JON

Det kan hende. Men jeg kjenner ´n ikke.

MARIT

Du må tro meg. Han er snill.

JON

Kanskje. Men hva hjelper det? Vi er jo søskenbarn, Marit. Da er det forbudt, det veit du like godt som jeg.

MARIT

Bare halvsøskenbarn.

JON
Det er det samme.

MARIT
Det er vel ikke.

JON
Jo, det er det.

MARIT
Vi må prøve, Jon. Hvis du er glad i meg. Eller er du kanskje ikke det?

JON
Hvorfor snakker du sånn? Det veit du vel at jeg er.

MARIT
Ja, jeg veit jo det, da. Og det er jo derfor jeg vil at vi skal snakke med ham.

JON
Men tenk på hva presten vil si.

MARIT
Du trenger ikke stole på ham, du trenger bare å stole på meg.

JON nøler, men blir med. De går mot kirken.

Åpningsnummeret avsluttes.

BØNDENE
HEI, JA!

BØNDENE forlater scenen.

SCENE 4A - MARIT OG JON HOS PRESTEN

SIRA LARS kommer MARIT og JON i møte. TORDIS kommer også akkurat tilbake fra markedsdagen med sine innkjøp.

SIRA LARS
Marit. Oppkalt etter nettopp denne kirken. Hvem er det du har med deg i dag?

JON
Jon.

SIRA LARS
Jon...?

JON
På Brekke.

SIRA LARS
Jon på Brekke, naturligvis.
Hyggelig.

MARIT
Sira Lars, vi er nødt til å snakke med deg.

SIRA LARS
Ja, det er en råd med det. Bare stig på, dere.

MARIT og JON går inn i kirken. TORDIS kommer tilbake fra markedet.

TORDIS
(gir til SIRA LARS)
Her har du brød!

SIRA LARS
(til Marit og Jon)
Nå...?

MARIT
Vi...

SIRA LARS

Nå? Dere er vel ikke redde meg? Kom nå med det.

MARIT

Vi...

JON

Vi er glad i hverandre. Vi vil ha hverandre.

SIRA LARS

Men det er vel ikke noe å skjemmes for? Det er jo sånn det skal være.

JON

Ikke for oss...

SIRA LARS

Hvorfor det?

SIRA LARS ser på MARIT.

SIRA LARS

Er moren din imot det, kanskje?

MARIT

Det og.

SIRA LARS

Hm. Ja, Sigrunn kan være stri, men hun har vel sine grunner?

MARIT

Ja... Jon er sønnen til Kolbjørn, på Brekke.

SIRA LARS

Ja, Kolbjørn Ivarsson på Brekke kjenner jeg til! Men da er du vel godt nok gifte, skulle jeg tro – Du bor der og?

JON

Ikke nå lenger.

MARIT
Han kom til oss.

SIRA LARS
På Tømte? Jaså. Enda Sigrunn? Å,
kanskje dere... har dere ... jeg
mener, skal dere... Er det sånn
at...

TORDIS
Han lurer på om du er gravid.

SIRA LARS
Pass språket, Tordis. Men er du
det, Marit?

MARIT ser ned, rister på hodet.

JON
Nei, prest. Det er ikke det. Hadde
det enda vært det.

MARIT
Du må hjelpe oss, Sira Lars!

SIRA LARS
Ja, men med hva. Dere får da
snakke!

JON
Vi er søskenbarn!

MARIT
Vi er bare halvsøskenbarn!

Stillhet. SIRA LARS ser på TORDIS.

TORDIS
Jeg venter utenfor, jeg.

TORDIS sender MARIT og JON et lurt blikk på vei ut.

SIRA LARS
Halvsøskenbarn? Hva mener dere med?

MARIT

Pappa er halvbroren til Kolbjørn.
Eller var da.

SIRA LARS

Ja, Ogmund og Kolbjørn... Så
fedrene deres var...

MARIT

Hjelper ikke det? Halvsøskenbarn?

SIRA LARS

Det hjelper lite, er jeg redd. Dere
vet hva den hellige Kirke sier om
dette, enda så unge dere er – de
har vel såpass til kristen-ed på
Brekke, vet jeg, at de lærer opp
barna sine.

MARIT

Men..!

SIRA LARS

Du skulle ikke kommet til Tømte,
Jon. Det var dristig gjort av deg.

JON

De sendte meg hit.

SIRA LARS

Sendte deg? Hvorfor det?

MARIT

På grunn av pesta!

SIRA LARS

Pesta? Er pesta kommet til Brekke?

JON

Nei. Men de var redde. Den er
kommet til Kjelsås.

SIRA LARS

Nei, nei! Det var ille. Fryktelig
ille. Der også! Krist og Jomfru
Maria skjærme oss alle sammen!
Tunge tider!

(MORE)

SIRA LARS (cont'd)

Da skjønner jeg jo at de...

Men – jeg kan ikke hjelpe dere,
barn. Det vet dere selv. Vår
hellige Kirke forbyr ekteskap
mellom søskenbarn. Jeg kan ikke
gjøre noe med det.

MARIT

Men du sier jo at Gud er
kjærlighet!

SIRA LARS

Det er han. Men ikke syndig
kjærlighet! Slik fins også. Og den
er av Djevelen.

JON

Djevelen?

MARIT

Det er ikke djevelsk at Jon og jeg
er glad i hverandre! Hvis det er
det så...

SIRA LARS

Så... hva? Vær forsiktig med hva du
sier nå!

Gud er kjærlighet, ja – om vi lyder
hans vilje, men går du mot den, så
er du på fortapelsens vei.

MARIT

Javel, fortapelsens vei! Her kommer
jeg!

JON

Marit!

SIRA LARS

Marit Ogmundsdatter! Du er ikke
annet enn høy og strå i Guds
hender, tro aldri annet! Men den
ydmyke gir han nåde.

Vi hører TORDIS fra utsiden. Hun snakker unaturlig høyt slik
at de på innsiden skal høre henne.

TORDIS
 Næmmen, SIGRUNN! Så hyggelig å se
 deg her på utsiden av kirken på vei
 inn til presten sånn helt
 plutselig!

SIGRUNN ser rart på TORDIS. TORDIS sender et overdrevent
 smil tilbake.

TORDIS (cont'd)
 Hyggelig.

SIGRUNN fortsetter inn i kirken med TORDIS på slep. Det er
 også flere BØNDER til stede.

SCENE 4B - SIGRUNN AVBRYTER BESØKET

SIRA LARS
 Sigrunn Sveinsdatter.

SIGRUNN
 Hva gjør dere her?

MARIT
 Har vi ikke lov til å være
 her, kanskje? Vi snakker med
 presten.

SIGRUNN
 Kan tenke meg det. Men de sakene
 har det vært snakket nok om. Det
 hjelper ikke å snakke. Det burde
 presten vite. Så, gå nå!

MARIT
 Jeg går når jeg vil!

SIRA LARS
 Du får ikke være så brå, Sigrunn.
 Det er best for alle at det blir
 sagt, det som skal sies – og jeg er
 her for å hjelpe...

SIGRUNN
 Du kan ikke hjelpe dem til å gjøre
 noe som ikke er lov.

MARIT

Det er vel ikke sikkert at...

SIGRUNN

Det er sikkert, jo!

SIRA LARS

Så kan jeg vel hjelpe dem til å
skjønne det – og bøye seg for det.

SIGRUNN

Du skulle ikke kommet til Tømte,
Jon.

MARIT

Mor!

JON

Det var foreldrene mine som sendte
meg, på grunn av pesta.

SIGRUNN

Det fins vel andre steder enn
Tømte. Og nå sier jeg det rett ut.
Du får gå tilbake til Brekke.

MARIT

Nei! Det kan han ikke!

SIGRUNN

Ti stille, jente! Gå hvor du vil
for meg. På Tømte vil jeg ikke se
deg!

MARIT

Da går jeg og!

SIGRUNN

Du!

SIGRUNN hever en hånd mot MARIT.

SIRA LARS

Styr deg, Sigrunn! Sånn kan du ikke
te deg, du får minnes du er et
kristenmenneske.

SIGRUNN

Skal du minne meg om det – er det ikke kristenretten som forbyr...

SIRA LARS

Ekteskap mellom søskenbarn, ja. Det vet jeg like godt som du. Men kristendom er ikke bare kristenrett. Du skal ha respekt for dine medmennesker.

SIGRUNN

Kanskje det. Men ennå er det vel jeg som bestemmer på min egen gård – såpass vet jeg i hvertfall. Og på Tømte vil jeg ikke se han. Det kommer ikke annet enn vondt ut av det.

MARIT

Hva skal du gjøre, da? Skal du sende han på ville skauen?

JON

Jeg går med det samme, Marit.

MARIT

Nei!

JON

Det er best for oss begge.

MARIT

Du blir her!

MARIT (cont'd)

Sira Lars...

SIRA LARS

(tar SIGRUNN til siden)

Dette er uvett, Sigrunn. Det er ikke trygt der ute.

Pause. TORDIS bryter stillheten.

TORDIS
Jon kan vel bli her på
prestegården?

TORDIS (cont'd)
(til SIRA LARS)
Vi har da plass nok til han på
Kirkeby.
(til JON)
Og bruk for deg og.

SIRA LARS
Du får gå med Tordis – så får vi
se, siden. Jeg vil ikke du skal gå
tilbake til Brekke, pesta kan komme
dit når som helst.

Gå nå, jeg kommer snart etter, så
skal vi se å finne en plass til
deg.

JON
Takk.

JON og TORDIS går ut bakveien.

MARIT stormer ut og over plassen, SIGRUNN løper etter henne.

SIGRUNN
Marit. Kom tilbake. Marit! MARIT!

SCENE 5A - SIGRUNN KLAGER TIL PRESTEN

SIRA LARS

Nå ja, dette er nok til det beste
for oss alle.

SIGRUNN

Pesta kan komme hit også, ingen
vet. Folk har alt begynt å rømme
til skogs fra gårdene her omkring.

SIRA LARS

Det får bli som Gud vil – alt
ligger i hans hender.

Men du ville snakke med meg,
Sigrunn – jeg antar at det ikke var
om de to?

SIGRUNN

Nei, det var noe annet.

#MUSIKK 5.1 - VI ER IKKE EGNE HERRER

SIRA LARS

Nå?

SIGRUNN

Det er det, prest, at skal det
fortsette på denne måten, så blir
bøndene i bygda her snart ikke
annet enn treller.

SIRA LARS

Hva mener du?

BONDE 1

Årmannen til prosten tar nesten
hele avlingen vår, og smør og skinn
og kjøtt.

BONDE 2

Vi får ikke lenger lov til å fiske
i vårt eget vann, engang! Vi har
snart ingenting.

BONDE 3

Vi måtte ut med høy til
kjerkehestene så vi slapp opp for
fôr til våre egne dyr, og måtte
slakte flere av dem.

BONDE 1

Kjøttet tok han år mannen, Knut
Rask. Vi ble sittende med noen
slintrer.

SIRA LARS

Har dere ikke klaget?

SIGRUNN

Vi har prøvd å klage til både konge
og bisp, men vi kommer ikke lenger
enn til futene, og de ler oss ut og
jager oss hjem.

Knut Rask oppfører seg som om han
er herre over oss. Han forsyner seg
grovt av avlingene våre, uten
magamål.

SIRA LARS

Er det virkelig så ille?

MUSIKK: #5.1 - Vi er ikke egne herrer

VI ER IKKE EGNE HERRER
VÅRE GÅRDER GÅR TIL GRUNN.
ILLE HAR BLITT ENDA VERRE,
VI BLIR PINT UT, RUINERT

BØNDER

Det er sant.

SIGRUNN

MARIAKJERKA HER I OSLO,
KREVER BARE MER OG MER
VI HAR IKKE NOK Å GI DEM, DET VI
HØSTER HAR STAGNERT!

BØNDER

VI HAR IKKE NOK Å GI DEM, DET VI
HØSTER HAR STAGNERT!

SIRA LARS
 Er ikke prosten til Mariakirken i
 sin lovlige rett? – Dere vet jo at
 kong Magnus Eriksson...

SIGRUNN
 (hermer)
 ..."Gav hele Margareta-dalen som
 len under Mariakirken for fjorten
 år siden, i 1335"

BONDE 1
 Men vi skal ikke slave for dem, for
 det!

SIGRUNN
 DU SIER PROSTEN HAR SIN RETT,
 ARNE ASLAKSSON HAR VETT,
 MEN KONGEN GAV BORT HELE BYGDA VÅR
 TIL KJERKA

BØNDENE
 TIL KJERKA!

SIGRUNN
 OG AV HVEM BLE DET VURDERT?

BØNDER
 AV HVEM BLE DET VURDERT?

SIRA LARS
 KONGEN VET HVA HAN GJØR
 OG KIRKEN TRENGER MIDLER

SIGRUNN
 Vet han det?
 JESUS KRISTUS VAR EN FATTIG MANN,
 DA HAN VANDRET RUNDT PÅ DENNE JORD
 DET ER DET DU SIER SELV
 DET ER DINE ORD.

SIRA LARS
 Det er sant nok, men ...

SIGRUNN OG BØNDER
 VI BØNDENE, VI GJØR VÅR DEL
 SOM VI HAR GJORT I ALLE ÅR
 GIR TIDENDE, VI ARBEIDER, VI LEGER
 DERES SÅR!

BØNDER BYGDE DENNE KJERKA
 OG GAV JORD TIL PRESTENS GÅRD
 VI SATTE OPP HUSA OG,
 ER NØD OG SULT, TAKKEN VI FÅR?

SIGRUNN OG BØNDER (cont'd)
 ONNEARBEID, DET GJØR VI!
 OG VI FORTSETTER MED GLEDE

SIGRUNN
 MEN NÅ HAR DET GÅTT FOR LANGT,
 PÅ TIDE AT PRESTEN SER DET!

SIRA LARS
 Du kommer til meg med dette ... Hva
 kan jeg gjøre?

SIGRUNN
 Vi vil du skal kreve å få snakke
 med prosten selv, Arne Aslaksson,
 om han er kansler aldri så
 mye – deg kan han vel ikke nekte å
 høre på.

SIRA LARS
 Sigrunn...

PROSTEN ER EN STRI MANN,
 HAN ER HOVMODIG,
 OG RIKETS KANSLER ATTPÅTIL!
 HAN MENER SELV AT HANS MENN VET BEST
 HVORFOR SKULLE HAN HØRE PÅ MEG?
 EN FATTIG BYGDEPREST?

JEG GJØR ALT JEG KAN FOR DENNE DALEN.
 TIENDE, DET LAR JEG FARE.
 VI MÅ LÆRE Å TIE OG TÅLE
 GUD VIL STÅ DEN STOLTE HARDT I MOT,
 DEN YDMYKE GIR HAN NÅDE.

SIGRUNN
 MEN OSS VIL HAN FORRÅDE?

SIRA LARS
LIVET GIR OSS MANGE PRØVELSER
SELV IKKE GUDS SØNN FIKK BEDØVELSER

SIGRUNN
MEN GUDS SØNN MAKTET MER ENN OSS!

SIRA LARS
"SOM DIN DAG ER, SKAL DIN STYRKE VÆRE"
HUSK PÅ DET, BÅDE DU OG DINE KJÆRE
DET KAN KOMME VERRE TING VÅR VEI
VI MÅ BE VÅRHERRE FORBARMER SEG.
OVER ALLE, OGSÅ DEG OG MEG.

SIGRUNN
Du vil ikke hjelpe oss?

SIRA LARS
Vil – men jeg kan ikke, Sigrunn.

SIGRUNN
Da får vi hjelpe oss sjøl.

SIRA LARS
Hva mener du?

SIGRUNN
Vi får vel se. Vi finner oss ikke i
dette lenger.

SIRA LARS
Jeg er nødt til å se til Jon. Pass
på deg selv, Sigrunn. Ikke gjør noe
dere kommer til å angre på siden.

SIRA LARS OG BØNDENE går. SIGRUNN igjen alene.

SCENE 5B - SIGRUNN SYNGER OM DALEN

MUSIKK: #5.3 - MARGARETADALEN

SIGRUNN
MARGARETADALEN MED ATTEN GÅRDER
DE BESTE I HELE OSLO.
TENK SÅ TRIST OM VI ALLE RØMTE?
(MORE)

SIGRUNN (cont'd)

FRA GREFSEN, BREKKE, STORO,
KJELSÅS...

SIGRUNN (cont'd)

OG MIN EGEN TØMTE.

SIGRUNN (cont'd)

For noen hundre år siden var det
ikke annet enn svarte skauen her,
helt ned til vannet. Min farfars
farfar svei av den første rydningen
til det som siden ble til Tømte.

SIGRUNN (cont'd)

HAN FIKK SÅDD I ASKEN
OG SLEPTE TØMMER TIL HUS
DET VAR SMÅTT
MEN DET VAR GODT, NOK.

I SLEKT ETTER SLEKT
VOKSTE ÅKRENE STØRRE
FRA SMÅ KÅR
BLE DENNE DALEN VÅR

DE VAR FRIE BØNDER
MED ARBEIDSLYST OG GIV!
FRIE BØNDER
SOM LEVDE ET VERDIG LIV!

I SLEKT ETTER SLEKT
VOKSTE ÅKRENE STØRRE
FRA SMÅ KÅR
BLE DENNE DALEN VÅR

DE VAR FRIE BØNDER
MED ARBEIDSLYST OG GIV!
FRIE BØNDER
SOM LEVDE ET VERDIG LIV!

FRIE BØNDER
DE VAR INGENS TRELLER
FRIE BØNDER
UTEN FORSKJELLER!

SIGRUNN (cont'd)
VI STÅR MIDT I VÅRE SLEKTERS ARV.
PÅ SKULDRENE TIL DE SOM VAR
VI KJEMPER OGSÅ DERES KAMP
MED ALT VI ER OG HAR

DENNE DALEN KJENNER VI GODT,
FRA VANNKANTEN TIL SKOGENS KRATT
HER ER VI FØDT, HER VIL VI BLI
FRA MORGENGRY TIL DET BLIR NATT.

Scene slutt.

SCENE 6A - JON PÅ PRESTEGÅRDEN

Neste dag. JON kommer inn med en bunt med staur. Litt for mange til at han klarer å bære det elegant. TORDIS går foran med lette steg.

#MUSIKK: LYSTIG UNDERSCORE

TORDIS
Alt du ser her tilhører
prestegården.

JON
Oi...

JON mister staurene i bakken.

JON (cont'd)
Det er... mye.

TORDIS
Det skal være sikkert. Ah... Det er
mulig denne sigden er litt sløv,
det er bare å beklage. Vær så god.

TORDIS gir en bitteliten sigd til JON.

JON
(nølende)
Takk.

TORDIS
(henviser til jordet)
Nå, ja.

JON
Hæ? Er det meningen at jeg skal...?

TORDIS
(veldig positiv)
Ja.

JON

Alt det kornet der? Med denne?
(viser fram sigden)

TORDIS

Ja, så det er bare å sette i gang!

TORDIS er på vei til å gå.

JON

Skal ikke du hjelpe til?

TORDIS

Å, nei, jeg sliter med en låsning i ryggen. Innmari vondt. Men ikke tenk på meg. Det går bra, det går bra.

JON begynner å skjære korn.

TORDIS (cont'd)

Vi skal nok klare å bli ferdige før neste fullmåne, skal du se!

JON

Hæ? Men det går jo ikke?

TORDIS

Å joda, Jon! Du må holde motet oppe!

JON

Ja, jeg får vel prøve på det da.

TORDIS

Og når du er ferdig å skjære skal du binde nek, og så frakter du nekene til tresking, og deretter skal du sikte, og så er det å få alt inn til lagring... Og der blir det mye tunge løft, altså! Det er bare å glede seg. Ah, jeg bare elsker høstonna. Et hardt og ærlig arbeid. Og så føles det så godt etterpå!

JON

Kjempegodt... vi ses vel når snøen smelter, vi da, Tordis?

TORDIS

Snøen? Å, nei, før den kommer må vi også høste bær. For ikke å snakke om høyonna!

Vet du, Jon, jeg er bare så glad for at du er her for å hjelpe oss.

MARIT kommer gående.

TORDIS (cont'd)

(får øye på Marit)

Jeg kommer tilba...ke om litt, jeg. For å se til arbeidet. Så... det er bare å jobbe på.

TORDIS går.

SCENE 6B - MARIT BESØKER JON

JON

Hva gjør du her? Du kan ikke være her!

MARIT

Får jeg ikke lov til å gå en tur, kanskje?

JON

Men du kan ikke bli sett her.

MARIT

Nei, men da går jeg igjen, da...

JON

Nei, vent!

Det kommer noen gående. MARIT og JON gjemmer seg.

JON (cont'd)
Du tar sjanser. Vi kan ikke bli
sett. Det er bare flaks at jeg ikke
sover i skauen.

MARIT
Jeg synes ikke skauen høres så
verst ut lenger...

Et blikk fra JON.

MARIT (cont'd)
Jeg kan ikke være uten deg, Jon.
Det går ikke. Jeg kjenner det i
hele meg.

JON
Jeg vet. Jeg også.

MARIT
Hva om vi alle skal dø?

JON
Marit, ikke si sånt.

MARIT
Jeg mener det. Hva om pesta tar oss
alle sammen? Hva om *det* er Guds
vilje? Og når den kommer *hit*, hva
gjør vi da?

JON
Ikke...

MARIT
Det kommer til å skje.

JON
Du...

MARIT
Det kommer til å skje, Jon.

JON
Ikke si sånt, jeg blir redd.

MARIT

La oss være redde sammen, da.

JON

Men vi får ikke lov til å være sammen.

#6B - ELSK MENS DU KAN

MARIT

Jeg har ikke tenkt meg noe sted.
Uansett hva som skjer.

MARIT (cont'd)

DE SIER VI MÅ VELGE
MELLOM KJÆRLIGHET OG HIMMEL
DE SIER VI VIL BRENNE
AT VI BEGGE VIL FORGÅ
MEN HVORDAN KAN DET STEMME?
HVORDAN HAR DE GLEMT?
AT GUD SKAPTE HJERTET
DET ER MENT FOR Å SLÅ!

HVIS DETTE ER MIN SISTE DAG
VIL JEG DELE DEN MED DEG
NÅR HJERTET SLÅR SITT SISTE SLAG
VIL DU VÆRE HER MED MEG?

VIL DU
ELSKE MEG MENS DU KAN?
VIL DU
ELSKE MEG MENS DU KAN?

JON

JEG HAR LENGE FRYKTET
HVA PRESTEN VILLE SI
VÆRT REDD FOR SVARET
OG HVA DET VILLE BETY
MEN JEG ER IKKE REDD MER
JEG SER DET SAMME DU SER
JEG GIR DEG MITT HJERTE
DET ER MENT FOR Å SLÅ

MARIT OG JON

HVIS DETTE ER MIN SISTE DAG
VIL JEG DELE DEN MED DEG
NÅR HJERTET SLÅR SITT SISTE SLAG
VIL JEG VÆRE HER MED DEG

JON

OM VERDEN RASER OG ALLTING ENDER
(MORE)

JON (cont'd)
HOLDER JEG FAST I DINE HENDER

MARIT
MIN HIMMEL FINNES IKKE
HVIS KJÆRLIGHET ER HERRENS PRIS

MARIT OG JON
FOR UTEN DEG ER HIM'LEN SORT
JEG VIL IKKE TIL PARADIS

MARIT OG JON
OM DETTE ER VÅR SISTE DAG
VIL JEG DELE DEN MED DEG
NÅR HJERTET SLÅR SITT SISTE SLAG
VIL JEG VÆRE HER MED DEG

OM DETTE ER VÅR SISTE DAG
VIL JEG DELE DEN MED DEG
NÅR HJERTET SLÅR SITT SISTE SLAG
VIL JEG VÆRE HER MED DEG

LA OSS
ELSKE MENS VI KAN
LA OSS
ELSKE MENS VI KAN
LA OSS
ELSKE MENS VI KAN

SCENE 7 - KNUT RASK

TORDIS kommer løpende. JON og MARIT trekker fra hverandre.

TORDIS
(andpusten)
Futen kommer!

#MUSIKK - dramatisk.

JON
Hva er det du sier?

TORDIS
Prostefuten – Knut Rask!

TORDIS ser at MARIT er der.

TORDIS
Du løper og gjemmer deg før det
kryr av folk her.

MARIT løper og gjemmer seg.

Vi ser KNUT RASK komme ridende med to KNEKTER over åsen.

BØNDER kommer til fra alle kanter. SIRA LARS og SIGRUNN også.

BØNDER
Futen kommer! Rask er på vei!
etc...

KNUT RASK og KNEKTENE ankommer.

KNUT RASK
Der har vi jo presten.

SIRA LARS
God dag, Knut Rask.

KNUT RASK

Jeg har knapt med tid, prest. Så jeg skal gå rett på sak.

SIRA LARS

Jeg vet ikke hva Knut Rask har usnakket med meg?

KNUT RASK

Ingenting. Men det har prosten til Mariakirken og rikets kansler - herr Arne Aslaksson.

KNUT RASK stiger av hesten. SIRA LARS og TORDIS utveksler et blikk.

SIRA LARS

Vær så god. Stig på.

KNUT RASK og SIRA LARS går inn i kirken.

SIRA LARS (cont'd)

Arne Aslaksson? Det var underlig.

KNUT RASK

Å nei da, ikke så underlig.

SIRA LARS

Du får snakke ut.

KNUT RASK

Bøndene her i Margaretadalen er vrangvillige og oppsetsige.

SIRA LARS

Det er ikke jeg som setter dem opp.

KNUT RASK

Kan være det, men du er presten deres.

SIRA LARS

Jeg vet ikke annet enn at jeg skjøtter embetet mitt på skyldig vis.

KNUT RASK

Herr Aslaksson er ikke sikker på det. Han mener du kan gjøre mer.

SIRA LARS

Jaså? Hva skulle det være?

KNUT RASK

Han vil at du skal snakke bøndene til rette.

SIRA LARS

Det har ikke jeg noe med. Det er du som er kanslerens årmann, ikke jeg. Jeg er prest og sjelesørger, ikke skatteopprekker eller fut.

KNUT RASK

Nettopp, du er sjelesørger. Du skal sørge for å bøye bøndenes trassige sinn.

SIGRUNN

Bøndene her i bygda er bøyd nok.

KNUT RASK

Nei jasså – er det ikke bonden Sigrunn Sveinsdatter til Tømte, da. Jeg kjenner deg, jeg!

SIGRUNN

Å ja, det gjør du nok. Så mye som du har vært og tatt... hos meg.

KNUT RASK

Det er mer å hente der. Det har gått trått med leveringene i det siste. Du skylder mer enn du har avgitt.

MARIT

Det er ikke sant!

SIGRUNN

Marit!

KNUT RASK
Næmmen. Hvem er så dette?

SIGRUNN
Jeg og de andre bøndene her omkring
har levert mer enn vi makter.

KNUT RASK
Du ser da velfødd nok ut, syns jeg.
Og dattera de og, for det er vel
det hun er, den valpen der. Var det
Marit du het?

RASK nærmer seg MARIT og SIGRUNN.

KNUT RASK (cont'd)
Dere gjemmer unna både det ene og
det andre, men det er det slutt på
nå! (Til knektene) Ri ned til
Tømte, gå igjennom både bur og loft
og se hva dere finner!

SIGRUNN
Det har du ikke rett til!

KNUT RASK
Hva jeg har rett til, er det jeg
som bestemmer, ikke du, din
kjerring.
(Til knektene)
Så – kom dere avsted!

KNEKTENE setter avgårde på hestene. MARIT prøver å stoppe
dem.

MARIT
Nei! Stopp!

JON
Marit, la dem dra!

SIRA LARS
Dette er å forgripe seg, Knut Rask!

MUSIKK #7.1 - FORGRIPE SEG

KNUT RASK
 FORGRIPE SEG?
 DET TAR JEG PÅ MEG!

JEG KJENNER DEG, SIGRUNN SVEINSDATTER
 DU ER DEN STRIESTE HER I BYGDA
 DU EGGER TIL KAMP OG FÅR MED DEG RESTEN
 MEN NÅ ER DET SLUTT PÅ SNYLTEFESTEN!

DERE KLAGET TIL LAGMANN OG BISP
 DERE PRØVDE Å STORME TIL KONGEN!
 FORTSETTES SLIK VIL DET SNART BLI ET OPPGJØR
 FOR DETTE MINNER FARLIG OM OPPRØR!

KNUT RASK (cont'd)
 Er du klar over hva det betyr?

SIGRUNN
 VI ER FRIE BØNDER
 MED ARBEIDSLYST OG GIV!
 FRIE BØNDER
 MED RETT TIL ET VERDIG LIV!

FRIE BØNDER
 VI VIL SLÅSS HELLER
 SOM FRIE BØNDER
 VI ER INGENS TRELLER!

KNUT RASK
 DENNE DALEN, USLE KJERRING
 ER EN GAVE DU IKKE STYRER MED
 GITT BORT SOM LEN AV KONGEN, TIL OSS:
 KIRKEN I OSLO, MOT GUD VIL DU SLOSS?

SIGRUNN
 HVILKEN LOV GIR KONGEN VÅR RETT
 TIL Å GI BORT LAND, GÅRDER OG AVLING?
 MED HVILKEN RETT KAN HAN GI BORT OSS BØNDER
 VÅR KRAFT, VÅRT LIV, ALT VI ER, VÅRE DRØMMER?

KNUT RASK
 JEG KJENNER LOVEN, IKKE DU!
 KONGEN KAN HEDRE DEN HAN SELV ØNSKER
 I FRA FEDRENES ARV, STÅR DET I HANS MAK
 HAN MÅ IKKE SPØRRE BØNDER OG PAKK!

MARIT
 FRIE BØNDER
 VI HAR OGSÅ VÅR RETT!

KNUT RASK
USLE BØNDER!
MÅ JEG BANKE INN VETT!?

MUSIKK #7.2 - SIRA LARS DU HØRER PÅ MEG

KNUT RASK (cont'd)
KRISTENRETTE FASTSLÅR KLART
VOLDSFERD MOT KIRKEN ER FORBUDT,
STRAFFBART!
DE SKAL BETALE, ER MIN ORDRE KLAR?
HVIS IKKE VIL DU STILLES TIL ANSVAR!

KNUT RASK (cont'd)
USLE BØNDER!
BØY DERE, ELLER SVI!
FEIGE BØNDER
INGENTING MER Å SI!

SIRA LARS
Men jeg har mer å si!

MUSIKK #7.3 - JEG KJENNER DENNE DALEN

SIRA LARS (cont'd)
JEG KJENNER DENNE DALEN,
ENDA BEDRE ENN DEG
SIGRUNN SNAKKER SANT!

GÅRDENE HER HAR FOR TUNGE BYRDER
MAN KAN IKKE KREVE MER,
DU BEFALER, MEN SYNDER!

KNUT RASK
KIRKEN TRENGER MER MIDLER
DET VET BÅDE DU OG JEG!

SIRA LARS
BISPEDØMMET I OSLO
DET RIKESTE I LANDET!
SKAL DU SULTE UT DE STAKKARS SOM
BOR HER; RUNDT VANNET?

MUSIKK #7.4 - HOLD KJEFT UNDERSCORE

De to KNEKTENE kommer tilbake, den ene har en sekk på hesteryggen.

KNUT RASK

Ser man det - det var ikke så helt renskrappt, ser jeg. Hva er det i sekken?

KNEKT 1

Rug. Fant den i ildhuset.

KNUT RASK

Bra!

KNEKT 1

Det var kanskje mer der, men husfolket slo seg helt rebelske, så vi nøyde oss med den.

MARIT

Dette er et ran!

SIGRUNN

Det er såkornet mitt, Knut Rask! Gi meg det!

KNUT RASK

Du har nok mer, tenker jeg.

SIRA LARS

Dette er ille gjort, Knut Rask!

KNUT RASK

Ikke bland deg inn i dette!

SIRA LARS

Slikt er ikke kristenmanns ferd, så mye har jeg rett til å si som prest.

SIGRUNN

Gi meg den!

KNUT RASK

Hold dere vekk!

SIGRUNN
Det er den eneste høstrugen jeg
har. Det er min eiendom!

MARIT
Den er vår!

MARIT griper etter sekken.

JON
Marit!

KNUT RASK
(Slår mot Marit.)
Vekk med hendene, din kjøter!

SIGRUNN
Hvordan våger du?

KNUT RASK
Hold kjeft!

Han rapper til SIGRUNN.

SIRA LARS
Hold fred! I Guds hellige navn!

SIGRUNN
Jeg skal drepe deg!

MARIT
Mamma!

SIRA LARS
Styr deg, Sigrunn.

SIGRUNN kaster seg over KNUT RASK.

KNUT RASK
Dette er opprør! Hjelp! Grip henne!

KNEKTENE overmannet SIGRUNN. Holder henne nede.

SIGRUNN
Jeg skal drepe deg!

KNUT RASK
Tukt er det du trenger, ditt frekke
bondeludder!

MARIT
MAMMA! NEI!

MARIT løper mot KNUT RASK. Han truer henne med dolken.

KNUT RASK
Rolig, du – din tur kommer nok!

SIRA LARS
Stans! Knut Rask, dette forbyr jeg
deg!

SIGRUNN
(skriker)
Marit, kom deg unna!

SIRA LARS
I Guds hellige navn!

KNUT RASK
Vekk med deg!

JON
Marit! Løp!

MARIT stjeler en hest og galopperer over jordet.

KNUT RASK dytter SIRA LARS vekk.

KNUT RASK
Hold armene hennes, hold beina.
Sånn, ja. Der ligger du og glaner
til himmels. Se godt på den, du,
for det er siste gang!

SIRA LARS
Herre Krist forbarm deg ... Herre
Krist forbarm deg ...

KNUT RASK bøyer seg over SIGRUNN og blinder henne.

KNUT RASK
Så! — Nå tenker jeg Sigrunn
Sveinsdatter har lært noe, og
bøndene her og!

SIRA LARS
Dette kommer du til å angre, Knut
Rask — både i dette liv og i det
neste!

KNUT RASK
Jeg kom her i lovlig ærend og
handlet i min fulle rett og etter
oppdrag. Hun ville drepe meg! Slo
meg først. Dere er vitner, alle
sammen!

SIRA LARS
Du egget henne. Du slo først — og
du skal stå til svars for
kapittelsretten, det har du mitt
ord på!

KNUT RASK
Gjør hva du vil. Meg kan du ikke
ramme.

KNUT RASK og KNEKTENE rir vekk.

SIRA LARS
(roper etter Rask)
Du har også en Herre over deg!

SIRA LARS (cont'd)
(til Tordis)
Vi må få henne opp til Kirkeby.

JON og TORDIS hjelper SIGRUNN.

SCENE 8 - BLINDET AV MAKT

SIRA LARS igjen alene.

SIRA LARS
 (parlert)
 KJÆRE GUD!
 HJELP MEG Å FORSTÅ
 DET ER FOR MYE Å BÆRE NÅ

 ALDRI HAR JEG FØLT MEG UTRYGG
 ALDRI TVILT PÅ HVA DU ER
 MEN MITT INDRE SKJELVER ENNÅ
 ETTER DET SOM SKJEDDE HER

 HUN ER EN GOD KRISTEN
 KANSKJE LITT KRASS
 KANSKJE LITT BRÅ
 MEN BLINDET FOR SLIKT, KAN INGEN FORSTÅ!

 FINNES MENING BAK DETTE?
 HAR DU EN PLAN?
 FOR ALT JEG SER
 ER OVERGREP OG RAN!

Stemningen skifter: Roligere, lengre linjer i melodien.

SIRA LARS (cont'd)
 MIN GUD, ER DU DER?
 SER DU HVA SOM SKJER?
 HØRER DU MEG OG AT JEG BER?

 VERS 1
 HELE MITT LIV HAR JEG STOLT PÅ DEG
 HIMMELSKE FAR DU KJENNER MEG
 HAN ER BLINDET AV MAKT OG FEKTER SITT SVERD
 ER DETTE RIKTIG KRISTENMANNSFERD?

 VERS 2
 VI ER VANT TIL DÅRLIG KÅR, JEG TRØSTER MED BØNN
 SIER "GUD ELSKET VERDEN OG GAV OSS SIN SØNN"
 MEN HIMMELSKE FAR, VÅR ALLMEKTIGE HERRE
 DENNE GANGEN FØLES DET VERRE

 VERS 3
 FOR MØRKET VI STÅR OVERFOR ER MØRKERE ENN FØR
 ÉN ETTER ÉN SER VI AT DE VI ELSKER, DØR
 VIS MEG NÅDE, MEN DET FØLES SOM ET SVIK:
 HVILKEN GUD LAR JORDEN VISNE SLIK?

(MORE)

SIRA LARS (cont'd)

VERS 4

ER DET GALT AV MEG Å KJENNE PÅ EN GRYENDE TVIL
 JEG SIER "GUD ER KJÆRLIGHET", MEN HVOR ER AMORS PIL?
 HUN VISTE MOTSTAND, MED UFARLIG KONTAKT
 OG NÅ ER OGSÅ HUN BLITT BLINDET AV MAKT

MIN GUD, ER DU DER?
 SER DU HVA SOM SKJER?
 HØRER DU MEG OG AT JEG BER?

VERS 5

JEG BLIR REDD FOR OM JEG SELV HAR VÆRT BLIND
 AT JEG UKRITISK HAR VENDT TIL DET ANDRE KINN
 OG GÅTT GOD FOR DEG, NÅR JEG IKKE FORSTOD
 HVA OM JEG BLINDT HAR FULGT DEG I MIN TRO?

JEG ER KUN ET MENNESKE
 OG JEG MAKTER IKKE MER
 DU MÅ GI MEG STYRKE
 FORTELL MEG HVA DU SER!
 DU SIER: SE MED TILLIT,
 DU SIER: SE MED HJERTET
 MEN JEG VET IKKE HVORDAN
 FOR MITT ER FYLT AV SMERTE
 SÅ JEG SPØR DEG IGJEN, ALLMEKTIGE FAR:
 HVA ER DET DU SER, GI MEG ET SVAR!

HVORFOR STRAFFES VI SÅ HARDT
 HVA HAR VI GJORT GALT?
 HVILKE SYNDER ER BEGÅTT
 NÅR DET ER DETTE VI HAR FÅTT?

HJELP MEG SE FORBI DETTE VANVIDD
 HJELP MEG FORSTÅ HVA DU PRØVER Å SI
 ER ALL MOTSTAND ULOVLIG?
 ER ALL TVIL SYNDIG?

STRAFF MEG OM DU MÅ, MIN HIMMELSKE FAR
 MEN JEG MÅ TA DENNE BONDEN I FORSVAR
 JEG KAN IKKE Lenger TIE OG TÅLE
 DA FÅR JEG HELLER BRENNE PÅ BÅLET

HØR MIN BØNN
 VIS DIN VEI
 GI TRØST
 GI HÅP
 VI TRENGER DEG...

SIRA LARS skriver et brev som han sender med en ung
 BUDBRINGER - som løper over jordet og blir borte i
 horisonten.

SCENE 9A - SIGRUNN MOTTAR SAKRAMENTET**#UNDERScore 5.0**

Det har gått noe tid.

TORDIS og JON kommer gående med SIGRUNN mellom seg. Hun har bind for øynene.

SIGRUNN
Er det langt igjen?

TORDIS
Straks, Sigrunn.

JON
Bare noen skritt til, nå.

SIGRUNN
Godt.

TORDIS
Vil du at vi skal være med deg inn?

SIGRUNN
Nei.

TORDIS
Da venter vi utenfor.

SIGRUNN
Fint.

JON
Her er kirkeveggen.

SIGRUNN
Hvor? Legg hånda min på den.

JON

Her!

SIGRUNN

Slipp meg. Nå klarer jeg meg selv.

SIGRUNN støtter seg inn selv. JON og TORDIS blir stående igjen på utsiden.

SCENE 9B - TORDIS OG JON SNAKKER UT

TORDIS

Vi får bare vente her ute vi da,
Jon, mens hun tar imot
sakramentet – Hun kan trenge den
trøsten, stakkar, hun har ikke mye
annet enn Guds hjelp å ty til nå.

JON

Gud? Hva kan Gud hjelpe?

TORDIS

Hva mener du?

JON

Jeg vet ikke sjøl snart. De sier at
Gud er kjærlighet...

TORDIS

Gud er kjærlighet.

JON

Det er Gud som er grunnen til at
Marit og jeg ikke kan være sammen.
Pesta herjer, men Gud stopper ikke
den. Folk dør som fluer, og roper
og skriker og piner seg sjøl for å
bli hørt. De sier at Gud er i
kirken – men like utenfor
kirkeveggen her stakk Knut Rask ut
øynene på Sigrunn, og Gud kom ikke
de få skrittene ut for å hindre
det.

TORDIS

Jeg vet det, Jon! Tror du ikke jeg
vet det?

JON

Det onde får gjøre som det vil, men
ikke det gode?

TORDIS

Ikke si sånn! Gud vil at retten og
kjærligheten skal rå i verden, men
det må skje gjennom oss ... som
tror på ham.

JON

Tror... jeg vet ikke om jeg tror på
noe lenger!

De blir stille.

TORDIS

Tenker du på Marit?

JON

Tror du hun kommer tilbake?

TORDIS

Det får vi håpe. Du vet at hun er
oppkalt etter St. Margareta, som
kirken her er vigslet til?

JON

Ja.

TORDIS

Jeg har lyst til å fortelle deg noe
om henne. Kan jeg det?

JON er stille.

TORDIS (cont'd)

Hun levde for mange, mange år
siden, i en by som het Antiokia.

(MORE)

TORDIS (cont'd)

De fleste som bodde der var
hedninger, og de forfulgte og
gjorde vondt mot alle som trodde på
Jesus Kristus. Det hadde keiseren i
Roma gitt befaling om.

JON

Hvorfor det?

TORDIS

Han ville helst være Gud selv.

Noen mennesker vil vel helst være
det, og bestemme allting selv.
Bestemme over seg selv, og over
andre også.

Men - Margareta ble omvendt og
begynte å tro på Jesus Kristus.
Hun ble utstøtt av faren sin, og
hun måtte leve i fattigdom og
elendighet.

JON

Hvorfor hjalp ikke Gud henne?

TORDIS

Det gjorde han - på sin måte, men
den er ofte annerledes enn den vi
mener er den beste.

JON

Hvordan gikk det med henne, da?

TORDIS

Jo, en romersk høvedsmann forelsket
seg i henne, og ville gifte seg med
hende. Men Margareta ville ikke
gifte seg - ikke med ham og ikke
med noen annen heller. Så da fikk
denne mannen hende kastet i
fangetårnet og dømt til døden.

JON

Ble hun drept?

TORDIS

Ja, det ble hun. Men mens hun satt der i tårnet og ventet på døden, ba hun for alle gifte kvinner. Hele tiden. Og det er grunnen til at hun fortsatt den dag i dag er deres skytshelgen.

JON

Hvorfor forteller du meg dette?

TORDIS

Fordi - Jeg tror hun passer på Marit akkurat nå.

JON

Kan hun passe på Marit, da? Hun er jo ikke gift.

TORDIS

Det vet jeg hun kan.

JON

Jeg vil ha Marit, jeg må gifte meg med henne.

TORDIS

Ja. Jeg var gift en gang.

JON

Var du?

TORDIS

Ja. Men det var ikke sånn.

JON

Hva mener du?

TORDIS

Det var ingen som tenkte på hva jeg ville. Jeg kjente ham ikke engang. Det var faren min som bestemte - og faren hans. Meg var det ingen som spurte.

JON

Så trist.

TORDIS

Ja.

JON

Men hvis man blir gift med en man
elsker?

TORDIS

Å, det er nok ikke bare lett da
heller. De som elsker hverandre,
kan ofte bli de som gjør hverandre
mest vondt.

JON

Jeg kunne aldri gjort Marit noe
vondt.

TORDIS

Jeg vet det.

JON

Hvorfor ble akkurat denne kirken
kalt opp etter henne, da?
Margareta?

TORDIS

Nei, det vet jeg sannelig ikke. Det
er så lenge siden, over hundre år.

JON

Jeg håper Sigrunn klarer seg.

TORDIS

Sigrunn er sterk. Selv uten øyne
ser hun lengre enn de fleste.

MUSIKK: ARNE ASLAKSSON INNGANG

De ser plutselig noen komme ridende over jordet.

TORDIS (cont'd)

Hvem er det?

JON

Marit!

TORDIS
Nei. Nei det er ikke det!

JON
Det er Knut Rask igjen!

TORDIS
De er flere!

JON
Hvem?

TORDIS
Løp inn! Finn Sira Lars!

JON løper inn i kirken, TORDIS blir stående og stirre mot hestene som kommer over jordet.

SCENE 10 - ARNE ASLAKSSON ANKOMMER

ARNE ASLAKSSON ankommer med KNUT RASK og to knekter.

KNEKT 1
Trek unna, trekk unna!

KNUT RASK
Gi plass for rikets kansler – prost til Mariakirken, herr Arne Aslaksson!

ARNE ASLAKSSON
Er det du som er Sira Lars?

SIRA LARS
Det stemmer.

ARNE ASLAKSSON

Du har den frekkhet å sende et brev
hvor du stevner min årmann, Knut
Rask her, for kapittelsretten – det
har du ingen myndighet til.

SIRA LARS

Så sant det ennå fins lov og rett
og kristendom her i landet.

ARNE ASLAKSSON

Ti stille! Jeg vil at du skal
trekke det brevet tilbake.

SIRA LARS

Det gjør jeg ikke.

ARNE ASLAKSSON

Nekter du ...?

SIRA LARS

Jeg er prest her, ikke fut! Jeg
skal forkynne Jesu Kristi
evangelium. Jeg kan ikke stå rolig
og se på at Mariakirken i Oslo selv
farer fram slik at bøndene her
drives til forakt og hat. Det er
ikke det de skal lære av Kirken.

ARNE ASLAKSSON

De skal lære å bøye seg!

KNUT RASK

Istedenfor å snakke de trassige og
stivnakkede bøndene her til rette,
setter du dem enda mere opp!

SIRA LARS

Det stemmer ikke. Knut Rask fór
fram verre enn en villmann, og
stakk med kaldt blod øynene ut på
en skikkelig og forsvarsløs bonde!

ARNE ASLAKSSON

Den bonde som går på årmannen min
med vold, får skylde seg selv om
det går ham ille. Vi hverken kan
eller vil ha noe av at bøndene
nekter å betale sine skatter.

KNUT RASK

Og Sigrunn Sveinsdatter har vært den strieste av dem, det vet du og, om du ellers kjenner sognet ditt som en prest skal.

SIRA LARS

Jeg tenker jeg kjenner sognet mitt godt nok til å ha en mening om dette. Jon, gå og hent Sigrunn.

JON går inn i kirken.

SIRA LARS (cont'd)

Etter at Margaretadalen kom under Mariakirken har bøndene her krøket seg som trekkdyr etter alt det som er blitt lagt på dem. Jeg har prøvd å få dem til å bære det med kristen tålmodighet, men nå klarer jeg ikke mer. All rett er tatt fra dem. Bøndene ser på at Kirkens egne menn begår overgrep og ran.

KNUT RASK

Jeg handlet i selvforsvar! Sigrunn Sveinsdatter gikk på meg, slo og truet med å drepe meg, det har jeg vitner på. Du så og hørte det selv, og han der også!

KNUT RASK peker til JON.

ARNE ASLAKSSON

Stemmer ikke dette?

SIRA LARS

Det gjør det nok. Men Sigrunn bar ikke våpen, og Knut Rask hadde mannskap nok til å verge seg uten å skamfare henne på den ugudelige måten. Jeg så og hørte det som skjedde først også, herr Arne. Knut Rask tok såkornet hennes, det siste hun hadde igjen, og slo henne. Det fins ikke forsvar for slikt!

KNUT RASK

Jeg gjorde ikke annet enn det jeg mente var min plikt og rett.

SIRA LARS

Vår Herre Krist hadde et ord å si om dem som bandt tunge bærer på andre, men selv ikke ville røre en finger.

ARNE ASLAKSSON

Hva vet du om hva jeg har å bære.

SIRA LARS

Lite nok. Jeg tviler ikke på at Norges rikskansler har sitt å bære i denne tiden. Men det gir ikke Kirkens menn rett til å fare fram slik det er skjedd her.

ARNE ASLAKSSON

Det er noe som heter øvrighet – det får bøndene lære, som alle andre.

SIRA LARS

Bøndene har fått lære det bedre enn alle andre, og det så det svir.

ARNE ASLAKSSON

Du, Sira Lars, skylder meg lydighet, og du trekker brevet ditt tilbake, ellers skal jeg sørge for å få deg vekk herfra fortere enn svint, og ingen vet hvor du da havner.

SIGRUNN kommer ut gjennom kirkedøren, støttet av JON. SIRA LARS går bort til SIGRUNN, fører henne frem.

SIRA LARS

Her er bonden, herr Aslaksson. Det er ikke mange dagsverk Sigrunn Sveinsdatter kan gjøre for Mariakirken heretter.

SIGRUNN

Hva vil disse karene meg?

SIRA LARS

Arne Aslaksson skal selv få se hva som har skjedd, her.

SIRA LARS tar av bindet for øynene på SIGRUNN.

SIRA LARS (cont'd)
Slik er det år mannen din farer
fram, verre enn en villmann.

ARNE ASLAKSSON
(til alle)
Knut Rask har kanskje handlet for
fort og ubetenksomt her, og unødig
hardt. Men - han var ute i lovlig
ærend, og møtte trass og motstand.
Det er skyld på begge sider.
(til SIRA LARS)
Stillingen er slik her i landet nå
at jeg ikke vil ha fram en sak som
kan føre til økt uro blant alle
bøndene rundt Oslo. Det vil bare
gjøre vondt verre. Vi får komme til
et forlik, når først galt er
skjedd.
(til alle)
Du, Sigrunn Sveinsdatter, får si
dine vilkår.

SIGRUNN
Vilkår? Jeg har ingen.

ARNE ASLAKSSON
Hva skal det bety?

SIGRUNN
Ingen vilkår kan gi meg synet
tilbake.

ARNE ASLAKSSON
Det er nok så, men ...

SIGRUNN
Og intet forlik mellom Rask og meg
kan gi bøndene retten deres
tilbake. Jeg ser ikke lenger annet
enn svarte natta. Men jeg vet det
kommer natt over dette landet og
den er allerede langt på vei.

ARNE ASLAKSSON
Jeg byr deg et forlik. Du og gården
din kan få slippe avgiften til
Mariakirken heretter.

SIGRUNN

For sent. Snart får du ingen avgift
fra noen i dalen her, for det
kommer ikke til å være noen bønder
igjen som kan trelle for deg. Natta
kommer, sier jeg deg. Natta.

ARNE ASLAKSSON

Dette har jeg ikke tid til! Sira
Lars, noen rettssak blir det ikke,
jeg forbyr det! Og du, Sigrunn
bonde – vil du ikke ta imot forlik,
så får det bli din egen sak. Jeg
har gjort mitt, og har ikke mer her
å gjøre. Kom, Knut Rask!

I det fjerne ser vi MARIT komme gående over jordet. JON får
øye på henne først.

JON

Marit?

SIGRUNN

Marit? Hvor?

JON

Der! Marit!

ARNE ASLAKSSON

Hvem er det?

KNUT RASK

Dattera til bonden. Hesten din er
klar, Herr Aslaksson.

ARNE ASLAKSSON

Nei, vent – jeg vil se henne.

SCENE 11 - MARIT VENDER TILBAKE

MARIT kommer med usikre skritt. JON løper mot henne.
Musikkunderlag. Noe ulmer.

JON
Marit! Der er du!

MARIT
Ikke rør meg, Jon!

JON
Hva er det? Marit!

MARIT
Nei!

MARIT gjør en ny avvergende bevegelse, går mot de andre. JON blir stående uforstående igjen.

SIRA LARS
Det var godt du kom, Marit!

MARIT
Jeg sto oppi skauen og så det kom storfolk.

SIRA LARS
Det er prosten til Mariakirken, herr Arne Aslaksson ... kansleren.

MARIT
Og Rask, ser jeg. Er det meg du er kommet for å stikke aua ut på denne gangen?

ARNE ASLAKSSON
Du trenger ikke være redd, Marit Ogmundsdatter – ingen skal gjøre deg noe, det har du mitt ord på. Jeg kom her for å by moren din forlik.

MARIT
Forlik...

ARNE ASLAKSSON
Sigrunn vil ikke ta det imot. Det er vel så. Hun er jo... Men du vil kanskje isteden? Nå er det vel du som...?

MARIT
Forlik deg heller med dauden du!

MARIT (cont'd)
(til Knut Rask)
Og du og – snart er det din tur!

KNUT RASK
Truer du meg, din ...

MARIT
Truer deg? Nei.

KNUT RASK
Ha deg vekk! Hva er det du vil?

MARIT
Bare se litt på deg.

MARIT nærmer seg sakte KNUT RASK. Prøver å ta hånden hans.

KNUT RASK
Hva er det du..?

MARIT
"Din tur kommer nok..." Jeg vil.

KNUT RASK
Du vil...?

MARIT går enda nærmere KNUT RASK.

MARIT
Hvis du vil ha meg?

MARIT kysser KNUT RASK hardt og intenst. Vil ikke slippe.
RASK skjønner etterhvert at noe er galt og kysset blir til
en kamp som ender med at RASK kaster MARIT vekk. MARIT
kaster seg på han en gang til.

KNUT RASK
Slipp meg! Ha deg vekk! Hva er det
du vil? Slipp sier jeg!

MARIT
For seint!

ARNE ASLAKSSON
Hva skal dette bety?

MARIT
Du herre og ridder! Du trodde du
satt så mye høyere enn oss, at du
kunne gjøre hva du ville med oss -
Og det gjorde du og!

KNUT RASK tar tak i MARIT, skal til å slå henne.

MARIT (CONT'D)
Bare slå, du - det gjør ikke meg
noe. For snart skal du bli slått
sjøl, og du skal få kjenne et slag
som ikke gjør forskjell på folk!

ARNE ASLAKSSON
Slipp henne Rask! Skjønner du
ikke?! Kom deg vekk!

MARIT kommer seg løs. River opp kjolen. Viser fram byllene.

#MUSIKK: PEST-AKKORD!

MARIT
Så se her da! Skjønner du nå, ditt
beist!?

KNUT RASK
Pesta!

RASK trekker mot ASLAKSSON, men ASLAKSSON trekker sverd mot
RASK og stopper han.

ARNE ASLAKSSON
Vekk, sa jeg!

ARNE ASLAKSSON og KNEKTENE flykter til hestene.

MARIT

Pesta, ja! Svarte byller – under
armene, mellom beina – ser du den
her! Snart sprekker den! Vet du hva
det betyr? Den svarte dauden!

SIRA LARS

Herre Jesus Krist – dette og!

JON

Nei!

JON prøver å løpe mot MARIT. SIRA LARS holder han igjen.

JON (cont'd)

NEI! MARIT!

JON river seg løs fra SIRA LARS løper mot MARIT. I kaoset
stikker KNUT RASK ut til hest etter ASLAKSSON.

MARIT

Nei Jon! Ikke rør meg!

MARIT prøver å løpe vekk fra JON, men snubler, faller og
blir liggende på bakken.

JON stanser.

JON

Marit... Nei!

SIRA LARS kommer bort til JON. Holder han.

SIRA LARS

Bare gråt, Jon. Snart gråter hele
verden.

SCENE 12 - MARIT DØR

Musikkunderlag. Rolig.

SIGRUNN
Marit. Hvor er du?

MARIT
Nei, mor! Ikke rør meg!

SIGRUNN
Marit, kom hit.

MARIT
Nei! Ikke rør meg! Jeg har pesta!

SIGRUNN
Jeg er ikke redd for den.

SIGRUNN setter seg ned ved MARIT. Finner hodet hennes og legger det i fanget sitt.

JON
Hvor er Gud! — Hvor er Gud!

SIRA LARS
Gud er der menneskene er. Alltid!

SIGRUNN
Marit.

MARIT
Mamma.

SIGRUNN

Jeg har vært hard mot deg mange ganger. For hard. Men jeg mente det vel.

MARIT

Jeg vet det.

SIGRUNN

Jeg tenkte så mye da du ble født. Jeg ville så gjerne gi Tømte videre til deg, finere enn jeg fikk den. Det ble ikke sånn.

(Pause)

Ingenting ble sånn jeg tenkte det den gangen.

MARIT

Mamma. Det blir så mørkt... jeg ser ingen ting lenger.

SIGRUNN

Mørkt... Jeg vet åssen det føles, Men kanskje skal vi snart se det store lyset, både du og jeg.

MARIT

Ja... Tror du pappa venter på oss i himmelen?

SIGRUNN

Det vet jeg helt sikkert at han gjør.

MARIT

Er ikke Jon her?

JON

Marit. Jeg er her.

MARIT

Nei, bli der! Det gikk ikke som vi ville, Jon.

JON

Nei. Det gjorde ikke det.

MARIT
Jeg var på Brekke.

JON
Hjemme...?

MARIT
Det er ingen der nå.

JON
Er de ...?

MARIT
Jeg vet ikke. Pesta kom og alle
rømte til skogs. Jeg vet ikke hvor
de dro – jeg gikk hit. Jeg er lei
for det.

SIGRUNN
Alt er min skyld. Jon. Marit. Jeg
er nødt til å fortelle dere... Dere
er ikke... Det er ikke Ogmund som
er faren din, Marit.

MARIT
Hva... hva er det du sier?

JON
Vi er ikke..?

MARIT
Men pappa er jo pappa?

SIGRUNN
Ja, og det vil han alltid være.

JON
Så vi har ikke gjort noe galt?

SIGRUNN
Nei. Dere har ikke det. Det er min
skyld at jeg ikke har sagt noe. Det
var syndig, jeg...

MARIT
Men hvem er faren min, da?

SIGRUNN
 Det er ikke viktig, Marit.
 Jon, vil du ha min datters hånd?

JON
 Ja, hvis du vil da, Marit?

MARIT
 Ja. Jeg vil.

SIGRUNN
 Sira Lars!

SIRA LARS
 Sigrunn.

SIGRUNN
 Du skal vie dem. Foran Gud, foran
 hele dalen!

SIRA LARS
 Jeg vet ikke om vi rekker det.

TORDIS
 Du kan nok ta kortversjonen i dag.

SIRA LARS
 Gud lønne dere for kjærligheten –
 den er sterkere enn døden.

#MUSIKK: UNDERSCORE

SIRA LARS (cont'd)
 Jon Kolbjørnsson, tar du Marit
 Ogmunds... tar du Marit
 Sigrunnsdatter til å bli din hustru
 i gode og onde dager?

JON
 Ja. Ja.

SIRA LARS
 Da spør jeg deg, Marit
 Sigrunnsdatter, tar du Jon
 Kolbjørnsson til din ektemake, i
 gode og onde dager, til døden
 skiller dere ad?

MARIT
 Ja.

SIRA LARS
 Da erklærer jeg dere for rette
 ektefolk, i faderens, sønnens og
 den hellige ånds navn. Amen.

JON
 Amen.

SIGRUNN
 Amen.

MARIT
 (stillhet)

#MUSIKK: STILLHET

JON
 Marit? Vi er gift. Jeg er din på
 ordentlig. Marit?

MARIT er død.

SCENE 13 - EPILOG

SIGRUNN
 MIN LILLE FUGL MED HJERTE AV GULL.
 HVIL DINE VINGER I KVELD
 SE, SOLEN BUKKER ÆRBØDIG FOR MÅNEN,
 OG KYSSER DAGEN FARVEL.

ET STILLE VINDPUST BRES OVER ÅKER'N
 OG HVISKER GOD NATT OVER LANDET.
 MENS EN TRETOPP KILER HIMMELEN SOM
 SPEILES I MARIDALSVANNET.

(MORE)

SIGRUNN (cont'd)
VÆR IKKE REDD FOR MØRKET I NATTEN
FOR STJERNENE BÆRER DEG FREM,
GJENNOM PORTEN TIL DRØMMELANDET,
DER ER DU FRI, LILLE VENN

SLUTT.